

De babyfabriek van Wolvertem

De Tweede Wereldoorlog blijft geheimen prijsgeven. Een amateur-historicus ontdekte dat de SS op een landgoed in Wolvertem bij Meise de eerste Belgische Lebensborn of kraamkliniek voor 'raszuivere' baby's opende. Met hulp van Vlaamse collaborateurs.

De toegangspoort van domein Nerom in Wolvertem, waar de SS in 1942 een Lebensborn-kliniek had. Bart Dewaele

Een poortgebouw in natuursteen, met vakwerk op de eerste verdieping en een torentje. Wie via de A12 richting Antwerpen rijdt, kan er bij het verlaten van Meise niet naast kijken. Erachter ligt het domein Nerom, een uitgestrekt park met rijzige kastanjes, een visvijver en een landhuis. In een ver verleden eigendom van de abdij van Grimbergen, vandaag van de gemeente.

In 1942 hing onder dit poortgebouw een groot bord met in gotische letters *Mütterheim*. In het kamertje erboven sliep de toen achtjarige Julien Vanderveken. Zijn ouders huurden het poortgebouw van een notaris uit Schaarbeek. Na de Duitse inval werden er op het domein troepen gelegerd. Julien herinnert zich nog goed hoe zijn vader in het geniep naar de BBC luisterde, terwijl Duitse soldaten onder hem wacht liepen.

Maar na twee jaar vertrokken de troepen. De kleine Julien zag hoe vrouwen en verpleegsters hun intrek in het landhuis namen. 'Zwangere vrouwen, die verschillende talen spraken', vertelt hij. 'Het moeten belangrijke personen zijn geweest, want ze werden heel goed verzorgd. Kinderen heb ik er nooit zien spelen. Die vrouwen kwamen bevallen en vertrokken weer. Men zei dat ze tot de elite van de nazi's behoorden, maar wie ze precies waren, wisten we niet.'

Een van die vrouwen had Maria v.d.M. kunnen zijn, een 21-jarige uit Deurne bij Antwerpen. Op 27 augustus 1942 stuurde de overste van haar broer Hendrik, een Vlaamse SS-vrijwilliger, een brief naar dokter Holm, de hoogste Duitse gezondheidsofficier in bezet België, met de vraag om Maria te laten bevallen in *Heim Wolverthem*. Maria was immers zwanger geraakt van een Duitse korporaal. De vader was bereid het kind te erkennen. Maria wordt in de brief aanbevolen als de zus van een van de '*altesten flämischen SS-freiwilligen*'. Het verzoek wordt echter afgewezen. Maria is niet raszuiver genoeg en wordt doorgezonden naar een gewone Antwerpse kraamkliniek.

Raszuiver

De Vlaamse kinderarts Yves Louis vond deze en een hoop andere correspondentie terug in Parijs, waar het archief van de Duitse bezettingsmacht in België en Noord-Frankrijk wordt bewaard. Uit persoonlijke interesse doet hij onderzoek naar de collaboratie door Vlaamse artsen. Onrechtstreeks stootte hij daarbij op bewijs dat de SS al in 1942 in Wolvertem bij Meise een *Lebensborn* opende. Tot nu toe was alleen de *Lebensborn* van Wégimont bij Luik gedocumenteerd (zie ook *DS 26 september 2009*).

Lebensborn was bedoeld om het geboortecijfer van 'raszuivere' arische kinderen op te drijven. Geen enkel arisch kind mocht verloren gaan. Abortus van ongewenste kinderen moest tot elke prijs worden vermeden. Daarom gaf Heinrich Himmler opdracht om een circuit van geheime kraamklinieken uit te bouwen waar vrouwen in de beste omstandigheden konden bevallen van een buitenechtelijk kind. Na de geboorte behoorde het kind het Duitse Rijk toe.

Aanvankelijk was *Lebensborn* alleen voor Duitse of Volksduitse vrouwen bedoeld. Later mochten ook vrouwen uit bezet gebied er bevallen, op voorwaarde dat ze voldoende arische kenmerken vertoonden. In Oost-Europa begon de SS op den duur ook kinderen met arische kenmerken te ontvoeren. In Noorwegen kregen de SS-troepen bevel om zoveel mogelijk kinderen te verwekken bij Noorse vrouwen, want Vikingen beschouwden ze als verwant met ariërs. Veel van die kinderen hebben hun ouders nooit teruggevonden. Het beroemdste *Lebensborn*kind is Anni-Fryd Lyngstad van Abba.

Voortplantingscentrum

Voor de organisatie van de eerste Belgische *Lebensborn* in Wolvertem kon de SS een beroep doen op de nauwe contacten tussen SS'er Leonardo Conti en zijn moeder en de Vlaamse collaborateur Frans Daels, een gynaecoloog aan de universiteit van Gent. Conti was als *Reichsgesundheitsführer* verantwoordelijk voor de volksgezondheid in nazi-Duitsland. Hij zette onder meer het beruchte T4-programma op de sporen, waarbij 200.000 Duitse gehandicapten zijn vermoord. Zijn moeder Nanna hielp als voorzitter van de Nationaalsocialistische Vroedvrouwen mee aan de vroegtijdige detectie van gehandicapte foetussen. Binnen *Lebensborn* zorgde ze voor de interne organisatie van de kraamklinieken.

Al snel heeft ook bezet België behoefte aan een *Lebensborn*, want de contacten van SS- en Wehrmacht officieren met hun *Stabshelferinnen* of hier geleverde vrouwen van de *Nationalsozialistische Volkswohlfahrt* gaan vaak verder dan de nazigroet. De Duitse administratie is op alles voorzien. In de Parijse archieven bevinden zich nog aanvraagformulieren voor de vader van een ongepland kind: Wie hij zwanger had gemaakt? Of hij voor een *Lebensborn* of een gewone kliniek kiest? Of hij van plan is met de moeder te trouwen? En of hij de boreling erkent? De mening van de moeder wordt niet gevraagd.

In eerste instantie denkt de SS eraan die vrouwen in het Brugmann Ziekenhuis in Brussel te laten bevallen. Uiteindelijk kiest men voor het isolement en de rust van het domein Nerom in het landelijke Wolvertem.

De rekeningen van schilders en aannemers tonen hoe het landhuis vanaf 1942 in gereedheid wordt gebracht. In november worden de eerste drie zwangere vrouwen opgenomen. Onder hen ook Volksduitse vrouwen uit onder meer de Elzas, zo blijkt uit de geboortefiches die dokter Yves Louis terugvond. Om de kliniek te leiden laat Nanna Conti aanvankelijk een vroedvrouw uit Noorwegen overkomen, maar later kan ze terugvallen op haar goede contacten met Frans Daels en Adèle Vankerckhove, directrice van de provinciale verpleegsterschool in Gent, om geschikt personeel te vinden. Geen detail ontsnapt aan haar controledrang. Zelfs ruzie tussen Vlaamse en Duitse vroedvrouwen is een onderwerp van uitgebreide briefwisseling met Berlijn.

Lang heeft Wolvertem niet dienstgedaan als arisch voortplantingscentrum. Er zijn hoogstens enkele tientallen kinderen geboren. Vanaf november 1942 werd het kasteel van Wégimont bij Luik de belangrijkste *Lebensborn* van België. Daar konden ook Belgische vrouwen terecht die zwanger waren van een Duitse soldaat. Op 1 september 1944 werd Wégimont halsoverkop ontruimd. Vandaag is het een recreatiedomein. Ook domein Nerom in Wolvertem heeft een menslievender bestemming gekregen. Het landhuis is nu een opvangtehuis voor mensen met een verstandelijke handicap.